

ALBINA CARPATILOR

Apare 1 c6lă și jum6tate pe s6pt6m6nă. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 8 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru Rom6nia: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un num6r 20 cr. s6u 45 bani. — Un volum 6 c6le 70 cr. s6u lei 1.70. — La 10 esemplare 1 rabat. Abonamentele se fac la editorul Visarion Roman în Sibiiu, la colectanți, la oficiile postale și la t6te libr6riile.

D i a m a n t e l e .

Adev6r și poveste.

Eram amic bun cu preotul rusesc din Brusela. Ne iubiam ca nisce adev6rați ortodocși, s6u pravoslavnic6i, cum 6icea el. M6i în t6te duminicile și s6rb6torile m6 duceam de ascultam serviciul divin în capela principelui Orloff și dup6 serviciu p6rintele B. m6 invita la c6te-un pahar de c6iu și-m6 b6ga c6te-o prescur6 în buzunar. La 6ilele mari eram 6spele s6u d6npreun6 cu alți dou6 amici ai mei, și trebuie s6 sc6iți, c6 n6 petreceam de minune.

Amicul me6 se bucura de-o va66 deosebit6 din partea coloniei ruseci bruselene. Dar și aceia dintre compatrioții s6i, cari nu f6ceau dec6t s6 trec6 prin capitala Belgiei, se adresa6 c6tr6 d6nsul, dec6 din înt6mplare aveau nevoia de vre-o informațiune. Cei de rang m6i înalt îl poftiau la otel, 6r6 cei f6r6 boeria ostenia6 p6n6 acas6 la d6nsul. Și bravul p6rinte nu pregeta, c6nd era vorba de-a face cui-va un serviciu: din acest punct de vedere el era creștin des6v6rșit.

Într'una din 6ile — era în prim6vara anului 1871 — p6rintele B. veni la mine și-nu 6ise:

„D-ta cunosc6 bine limba german6. În cutare otel, din strada cutare, num6rul at6t și at6t, se afl6 o dam6 rus6, care ar dori s6 tr6mit6 nu sci6 unde o scris6re scris6 nemțesce. M6 vei îndatora f6rte mult, de vei binevoi s6 te faci pe un moment secretarul acelei dame.“

„Cu pl6cere, p6rinte,“ — respunsei eu.

Apucar6m am6ndou6 pe drumul c6tr6 otel. Peste c6te-va momente b6team deja la ușa camerei, unde locuia str6ina. O voce puțin delicat6 și cam r6gușit6 ne pofti s6 intr6m.

Preotul apucase înainte, ca s6 m6 recomande. Dama dup6 ce afl6 numele me6, im6i spuse, f6r6 ca s6 se misce din fotoliu, c6 ea este baron6sa cutare și cutare. Nu-6 m6i țin minte numele, dar sci6, c6 se termina în Ki. Și cum era nobila baron6s6? Era f6rte mic6 de stat, cu

p6rul tuns și îmbr6cat6 numai în m6tase. 6ilele frumoșe trecuser6 de mult pe de-asupra capului ei; din increșiturile frunții puteai s6 judeci destul de b6tr6n6. Eu unul nu i-aș fi dat m6i puțin de 55 ani, dar și acestia numai din politeț6, c6-c6i n'aș fi f6cut nici un p6cat, dec6 m6i puneam alți 5 pe de-asupra. Nu v6 pot descrie cu de-am6runtul impresiunea, ce produse asupra-m6 într6ga ființ6 a acelei feme6: mi se p6rea, c6 n'ar fi nici cu mintea, nici cu inima la loc, dar Dumne6eu s6 m6 erte, de voi6 fi greșind!

„D-ta aristocrat esci?“ — m6 întreb6 d6mna-Ki, f6c6ndu-m6 semn, s6 ș66 cu p6rintele pe canapea.

„Nu, d6mna; n'am avut fericirea a m6 nasce din alți p6rinți, dec6t dintr'ai mei, cu cari de altmintrelea sunt f6rte mulț6mit.“

„P6cat, c6 nu esci aristocrat. Veđi d-ta, Dumne6eu a l6sat deosebiri între 6men6, ca și între petri. Sunt petri scumpe și sunt petri de r6nd și dec6t s6 te calce 6men6 pe pardos6l6, tot e m6i bine s6 str6lucesci în inelul unui înalt potentat.“

E6 m6 uitam lung la popa și popa la mine.

„S6 m6 ertați, d6mna,“ — 6ise p6rintele B. — „era vorba de-o scris6re în limba german6.“

„Bine 6ic6, bine 6ic6“ — adause baron6sa — „va s6 6ic6, dumnealui este cel cu limba nemțesc6. M6 bucur, sunt înc6ntat6.“ Apoi întorc6ndu-se c6tr6 mine. — „S6 nu fi6 cu sup6rare, domnul me6“ — 6ise — „s6 nu-m6 ie6 în nume de r6u, dec6 am îndr6snit s6 solicit6z un mic serviciu din partea d-tale. Am de-a face c6 o banc6 din Dresda și pentru m6i bun6 înt6legere corespund6z cu acea banc6 în limba german6. Poftiți, condeiful, h6rtia și cernele sunt pe mas6. Binevoiți a scrie, dup6 cum v6 voi6 dicta.“

Seurtul cuprins al scris6rei era acesta:

Dómnă baronésă își avea capitalul aședat la o bancă din Dresda. Ea cerea acum, să i se trimită 4000 de taleri din acel capital. Stăruia, ca banii să-i vină cât mai în grabă dîcînd, că are să întreprindă o călătorie depărtată.

Când scrisórea fu gata, dómnă baronésă o luă de o sigilă cu mîna ei și cu sigilul ei. Sigilul înfățișa armele familiei, dar eú nu le-am putut vedea bine, deși mi-ar fi plăcut să le cunosc. Adresa însă o scrisé dómnă-Ki propria manu și anume în limba franceză, ca să nu se întemple vre-o încurcătură cu espedițiunea. După aceea sună clopoțelul și chîmă pe un băiat de serviciu, căruia i dete scrisórea, să i-o ducă la poștă.

— Tot nu e glumă cu cei 4000 de taleri — gîndiam eú întru mine. — Baronésa într'adevăr are capital.

Vedîndu-mi misiunea terminată, mă sculăi de pe scaun și voiam să plec dimpreună cu părintele B. Mă temeam să nu-mi mai aud vre-o năsdravăniă din aristocratica gură a dómnăi baronese. Nu mi-ar fi plăcut să mă mai asemene cu petrile pardoselei . . .

„Stați“ — dîse dómnă baronésă oprindu-ne — „stați, să luăm câte-o cafea turcescă.“

Ea deschise coférul, scóse o mașină de spirt, cafea, sahar și o sticlă cu cognac. Noi ședurăm éráși la locul nostru, dar de vorbit nu vorbiam nimic, ca nu cumva să supérăm pe dómnă baronésă cu conversațiunii nepotrivite.

Baronesei se vede, că nu-i plăcea tăcerea. Ea o întrerupse cu următóarele cuvinte:

„Póte că doriți, domnilor, să sciți ceva din istoria vieții mele. Ei bine, ascultați-mé. Eú m'am măritat în etate de 16 ani. Bărbatul méu era baron, ca și tatăl méu, baron rusesc. se înțelege. Am trăit cu densusl vre-o 15 ani în Rusia, dup'aceea l'am însoțit în mai multe călătorii prin Europa. Copii n'am avut de loc. Nisce împrejurări neplăcute ne-au stricat mai târziu armonia în familie. Educațiunea bărbatului méu nu era nici decum la înălțimea educațiunei mele; ideile și simțemintele nóstre nu erau aceleși, ba pot dîce, că erau cu totul opuse. Bărbatul méu n'avea gusturi europene și din această caúsă nu puteam să-l sufer; era de tot brutal și se purta cu mine ca cu o sclavă. N'am avut încătrău; mi-a căutat să mé desparț . . .“

Într'aceea se gătise și caféua. Baronésa ne puse la fiă-care câte o cîască dinainte, și-apoi continuă astfel cu povestea:

„După ce m'am desparțit, mi-am rădicat tótă averea mișcătóre și-am plecat din Rusia. Proprietatea moștenită dela părinți am dat'o cu arêndă și până astăzi ea-mi aduce venituri însemnate. Am călătorit în tóte părțile Europei și-am petrecut prin tóte orașele cele mari. Vé voiú spune în trecăt, că în unele epoce am jucat și rolul de diplomat. E vorba de acel fel de diplomațiă, care se face pe sub mână, pe la baluri și soarele, priu influințe personale și prin intrige bine conduse. V'aș putea numi pe toți diplomați, cu cari am avut cunoscînță și pe cari i-am încurcat adeseori în mreșile intrigelor mele, dar această nu póte să aibă nici un interes deosebit pentru D-vóstre. Am sărutat de mai multe ori și mîna înaltului Pontifice roman, am vorbit cu toți cardinalii săi, dar tóte nevoințele lor d'a mé trage la religiunea catolică aú rēmas desérte. Vre-o 10 ani am ámblat rētăcînd dintr'o țéră în cealaltă, dintr'un

oraș în altul, fără ca să-mi gădesc unde-va mulțămirea, ca căutam. În cele din urmă mi-am ales Italia ca patriă adoptivă. Acéstă țéră mi-a mai plăcut decăt tóte celelalte. Venetiă, Florența și Neapolea sunt orașele, în care am petrecut mai mult. Nu pot dîce, că le-am urtt, dar dela un timp încóce nu le mai gădesc destul de interesante; am gustat tóte plăcerile lor și acum n'am ce mai pázi pe acolo. M'am hotărît decî să părăsesc și Italia și să-mi caut fericirea în alte părți ale luméi.“

„Ei bine, dómnă, ați putea să vé rēntórceti în Rusia, în adevérata D-vóstre patriă.“ — Dîse preotul c'un ton umilit. — „Acolo veți găsi dulcile suvenirii ale tinerețelor, veți găsi amici și cunoscuți și credeți-mi, că îndată vé veți simți mai bine.“

„Ce fel?“ adause baronésa cu indignațiune — „eú să mé mai întorc în Rusia? Nici odată! Urēsc acea țéră din tótă inima mea și nici de nume nu voiú să-i mai aud. Óre nu acolo s'a vestejit flórea tinerețelor mele? Unde-am suferit eú mai mult în vieța mea, decăt togmai în Rusia? Gerul și barbaria, étă tot ce-aș putea să caut în țéra urșilor, cum dîc prea bine Europeanii.“

Părintele B. rēmasé încremenit la aúdul acestor cuvinte. El era patriot înfocat și nu-i plăcea s'aúđă vorbindu-se rēu de țéra sa. Cu tóte acestea el tăcu și înghiți nodurile gróse fără nici o observațiune; vedea bine, că cu dómnă baronésă n'ar putea s'o scótă la cale.

Într'aceea dómnă-Ki scóse dintr'un dulap o legătură cu haine. Scormoni în drepta și 'n stînga, apoi ne arétă un costum de marinar, fórte elegant și lucrat cu mult gust.

„Étă, domnilor, costumul méu de călătorie“ — dîse ea suridînd.

„Aveți să călătoriți pe mare, dómnă baronésă“ — reflectai eú admirând frumósele vestminte. — „Dar mi se pare, că acest costum e bărbătesc.“

„Așa se pórtă pe mare și bărbatii și femeile“ — respunse baronésa. — „Se vede, că d-ta n'ai prea ámblat prin lume.“

„Ba prin lume tot am ámblat, dar prin apă nu prea.“
„Dar nici eú n'am de gînd să ámblu prin apă, ci pe apă. Te rog să nu-mi cobesci a rēu.“

„Și până unde v'ați propus a călători, dómnă baronésă?“ întrebă preotul.

Ea respunse:

„Am să călătoresc departe. Mé duc togmai la Capul Bunei Sperânțe în sudul Africeii. Și sciți pentru ce? De câți-va ani încóce minele de diamante merg fórte bine. Mé duc și eú să sap după diamante și sper, că voiú avea noroc.“

„Dumniavóstră să săpați, ori veți pune pe alt cine-va să sape?“ întrebai eú cu mirare, vedînd cât de slabă era în trup dómnă baronésă.

„Eú însa-mi voiú săpa, că-cî altfel nici nu se póte“ — întēpină dēnsa. — „Acolo la Capul Bunei Sperânțe fiă-care întreprindător își are mina sa, pe care trebuie s'o exploateze cu mînile sale proprii. Și cu atāt mai bine, că-cî nu e silit să împarță căștigul între mai mulți. Apoi credeți, că mi-e rușine a săpa? Alta e a săpa în cāmp la cartofi, și éráși alta e a săpa după diamante.“

„Tóte sunt bune, dómnă“ — dîse părintele B. — „dar în cât timp credeți, că veți isbuti să dați peste un diamant?“

„După împrejurări și după norocul omului, părinte! Póte să muncesc un an întreg, și să nu găsesc nimic; s'ar putea éráșși, ca într'un singur an să găsesc mai multe diamante. Eú am cele mai bune speranțe dela Dumneđeú. Decă norocul nu mi-a suris în căsătorie, el póte să-mi suridă, în minele de diamant.“

Nu sciam ce să mai dicem și ce să mai gândim despre bieta femeia. Esaltată ni se părea, ce e drept; dar vedeam tot deodată, că ea într'adevăr își propusese a călători la Capul Bunei Speranțe. Părintele B. făcea de mai mulți ani o colectă pentru zidirea unei biserici rusesci în Brusela. El cugeta, că baronésa-Ki ar putea da cel puțin un diamant, decă nu mai mult, pentru acest scop atât de pravoslavnic. La moment îi și făcu propunerea.

„Eú pentru biserica rusescă n'am să dau nici măcar o copeică, necum un diamant“ — reflectă nepatriota baronésă. — „Dar d-tale, părinte, bucuros îți voiú da și anume pe sama întregii familii. Poți fi sigur, că nu vor trece două ani, nu vor trece, dic, două ani, și vei avea un frumos present din parte-mi. Eú nu mă duc să caut diamantele pentru mine, ci pentru alții. Le voiú împărți între ómenii mai lipsiți, că-cí mie mi-a dat Dumneđeú, ce-mi trebuie; voiú întemeia fonduri filantropice, ca să-mi rămână pomenirea în veci și 'n vecii vecilor...“

— Ce dracu! — gândiam eú — pe mine m'a uitat baronésa. Mie încă nu mi-ar prinde rău așa un diamant, fiá măcar numai cât un bob de mazere.

Nu-mi gândisem bine gândul, când étá că dómna-Ki se apropiá de mine și mă întrebá de fiitóra mea locuință. Vrând nevrând am trebuit să-i dau o adresă, că-cí altfel s'ar fi supérat al focului. Era nervósă bieta baronésă și-ar fi fost păcat s'o facă omul să se necájescă.

„Și d-tale am să-ți trimit un diamant“ — duse ea c'un ton incredințător.

N'am răspuns nimic, fiind că nu sciam, ce să răspund.

În cele din urmă ne luarăm ziua bună dela nobila baronésă și plecarăm. Am lăsat-o ședénd în fotoliu, cum o și găsisem.

„Dama acésta mi se pare cam smintită“ — duse părintele B. pe când ne coboriam în curtea otelului.

„E de compătimit sërmana; se vede c'a dat în mania diamantelor.“

Pe stradă vorbirăm încă multe despre dënza. Și nu sciú, cum va fi fost, de eram amëndouí cu voiá bună. Póte că diamantele promise ne străluciau deja pe dinaintea ochilor. O, dar bieta femeia nu scia ce vorbește. Ea mai că n'avea destulá putere să supórté îndelungata călătorie pe mare, necum să mai și sape după diamante.

După o mică primblare m'am despărțit de amicul meú, de bunul preot.

Dar cu acestea nu se termină încă povestea diamantelor.

Un burgez din Brusela, un cetățen-croitor, auđise și el de dómna baronésă; că are să mérgă la Capul Bunei Speranțe. Nu sciú dela cine a putut să auđă acésta, dar destul c'a auđit și s'a pus pe gânduri. Croitorul Brunet, că-cí acesta era numele séu mai bine porecla lui, avea o spuză de copii și sërăcia se ținea de el ca un scăete de cei răi. Avea bietul om vre-o patru fetițe mărișore, care lucrau pe la fabrici; două băețandri erau la

meșteșug, și vre-o trei alți prunci mai mici se jucaú prin casă, mai mult golí, decât îmbrăcați.

Burzeul și-a bătut o di 'ntregă capul, cum ar face, cum ar drege, să trimită și el pe unul din copiii séi la Capul Bunei Speranțe.

„Cine scie“ — duse el — „da de vom avea noroc, să ne facem ómenii bogați și să mai scăpăm de greul vieții. Dumneđeú nu dá numai la unii, ci la toți, însé pe rënd. Póte că, după atáta așteptare, va fi sosit și rëndul nostru.“

Cătră séră cetățenul-croitor, de altfel om onest și sublocotenent în garda națională, se îmbracă în hainele cele bune și plecă de-acasă. El nu spuse nevetei, unde se duce, că-cí voia să-i facă o surprindere.

Și unde socotiți, că se ducea?

Togmai la baronésa-Ki, a cărei adresă și-o procurase încă din ziua trecută. Și norocul lui, că s'a grăbit cu visita, că-cí dómna baronésă avea să plece a dóua di.

Așa dară Brunet ceru, cum am duse, audiință la înalta aristocrată rusă, care spuse portarului, să-i dea voiá să între.

„Cine esci d-ta și ce poftesci?“ — întrebá dama aruncându-i o privire cam desprețuitoare.

„Eú sunt cetățenul Brunet, croitor de profesiune, am drept de vot și ocup rangul de sublocotenent în garda națională...“

„Ai venit dórá să veți, decă am vre-o haină de reparat?“ continuá baronésa în bătaia de joc.

„Ba nu, dómna, să mă ertați, dar am o casă de copii și...“ Bietul om începea să le 'ncurce perđându-și cumpétul.

„Ei, și poftesci póte, ca să-ți cresc eú acea casă de copii?“

„Ba nu, dómna, dar mi s'a spus, că aveți să călătoriți la Capul Bunei Speranțe și...“

„Și vei fi avénd poftá să călătorești și d-ta, ori ce? Scóte din pungă câte-va mii de franci și calea o vei găsi d-ta și fără mine.“

„Dómna“ — urmă croitorul — „după cum vedé eú veți călători singurá. Sciú, că bani aveți destui și ați putea să faceți un mare bine burzeului Brunet. Luați, vé rog, cu d-vóstrá pe un băiat al meú și-l duceți la Capul Bunei Speranțe, ca să-și cerce și el norocul. De costat nu vé va costa togmai mult, érá recunoscința ce vé așteptá din partea unei familii sermane va fi nemărginitá. Veți avea mulțămirea d'a fi scăpat din miseria o casă de ómenii.“

„Sci ce, dommule burgez? Plătesce călătoria pentru băiatul d-tale, apoi încolo voiú purta eú grijá de dënzul.“ — duse baronésa primblându-se dela masă până la ușă.

„De unde pécatele să sciú plăti călătoria? Banií nu vor nici decum să se lipescă de fórfecile mele. Dece franci aș putea să-i dau, mai mult nu.“

„Dece franci dau eú portarului bani de beut. Cu dece franci nu călătorește omul pe Oceanul Atlantic. Dar alta să-ți spun, burgezule și cetățene Brunet. Eú mă voiú duce singurá la Capul Bunei Speranțe. Însé cel dintăiú diamant, ce voiú găsi, am să-l trimit băiatului d-tale, ca să-și póta face călătoria. Dar așa să sci, că diamantul e menit pe sama băiatului și decă băiatul nu va veni la Capul Bunei Speranțe, te voiú trage la judecatá.“

„Să facem contract, dómná“ — întâmpină burgezul — „să facem contract, ca să fi mai sigură.“

„Parola de onóre a unui sublocotenent în garda națională e destul contract pentru mine. Adresa d-tale?...”

Burgezul scóse iute din buzunar un bilet, pe care se afla numele și adresa lui, și-l dete baronesei dimpreună cu cele mai călduróse mulțămiri.

„Dómná, bunătatea d-vóstre . . .“

„Destul“ — întrerupse baronesa — „să-mi mulțămesci, când vei primi diamantul. Acum du-te și fi pe pace; copilul d-tale e ca și căpuit.“

Croitorul nu-și mai găsia loc în piele de-atâta părere bună. Să coboria pe trepte în fuga mare și pieptul i se făcu cât o bute de bucuriă. De zăpăcéla cea multă trecu pe lângă portar, fără ca să-î dîcă măcar séra bună.

Cine era ca burgezul Brunet? Mult peste-un an de zile fiul séu avea să strîngă diamantele la Capul Bunei Speranțe, întogmai precum se string scoicile pe țermuri mărei. Dóue, trei diamante cât buricul degetului — Brunet era modest în așteptările sale — aveau să-l pună alătura cu cei mai avuți burgezi ai Bruselei. Ce i-ar fi mai trebuit? . . .

„Astă séra pot să béu și eú odată bine ca toți ómenii botezați“ — dîse el și dete năvală în cel dintâiu restaurant, ce întelni pe drumul séu.

Bietul om era deja bét de speranțe, cu tóte acestea el se mai îmbetă și de bere. Când era să plece spre casă, nu-și mai găsia drumul. Mésura stradele cu cea mai mare grijă, adecă le măsura de-alatul; și birjarii trebuia să se opréscă la fiă-care pas, că -cí altfel cetățenul croitor n'ar fi mai avut drept de vot la alegerile viitoare. Cu chiú cu vaí s'a dus el pân' acasă, dar pělăria și-o lăsă frumos la pórtă. Eraú 9 ore din séra.

Burgeza cum l'a vèdut, a sărit cu gura la el și-a început să-l judece cu vorbe aspre. Dîsu-i-a bețiv, risipitor, ticălos, dîsu-i-a câte și mai câte. Dar Brunet tăcea și răbda, lăsând-o să se certe singură. După ce s'a mai potolit croitorésa, burgezul începu să-î povestéscă istoria cu diamantele și togméla, ce făcuse cu baronesa rusă.

„Esci un nebun de cei mari“ — respunse nevasta și s'apucă éráși de gálcévă. Brunet s'aprinse de mânia și rădică pumnul. Din întâmplare el resturnă lampa de pe masă și făcendu-se astfel întunerec burgeza o șterse pe ușă și scápă ne purecată. De ciudă Brunet începu să trântéscă la pământ masă, scaune și tot ce-î venia înainte. Sbiera ca un turbat și sperie din somn pe bîeții copilași, ce țipau ca din gură de șérpe. Mai puse mâna pe un scaun greú de stejar și-l aruncă din tóte puterile în păretele din fund; avea de gând să strice tot și nimic întreg să nu lase. Păréndu-i-se, că s'ar fi dèrmat și o parte de zid, puse capét vandalismului, ca nu cumva să dèrtime casa tótă. Într'adevăr căduseră câte-va cărămiđi din păretele din fund, dar Brunet nu mai aprinse lumînarea, ca

să vadă ce e, ci se aruncă într'un pat și adormi la moment. Mai târđiú veni și burgeza tot în vèrful degetelor și în vèrți frumușel în patul copiilor, fără ca să fiă simțită de bărbatul ei, care dormia ca un buștén.

Nóptea trecu liniscită, că -cí burgezul de loc nu se trezi, érá croitorésa de loc n'a putut să dórma. Copiú nu sciú dormit'aú, n'aú dormit, destul că gura nu li se mai auđia.

Când se făcu díuă, Brunet cum și-a deschis ochiú, întâiú s'a uitat la dèrmătura din părete. Nu era lucru mare; cărămiđile cădute se puteau pune la loc și fără zidar. Numai bieta nevastă tot se ciudia.

„Ce va dîce proprietarul, dècă va vedea asemenea lucruri? De sigur, ne va da afară din casă. O, bărbate, bărbate, de ce nu te mai lași de nebuniile tale?“

„Tací nevastă, că puțin a să ne mai pese de proprietarul, după ce vom începe a primi diamantele dela Capul Buni Speranțe.“

„Flécuri, băbățele“ — respunse buna burgeză, dând să strîngă dèrmătura de cărămiđi de prin casă. — „Dar asta ce va fi?“ — întrebă ea, punénd mâna pe o cutiă de aramă.

„Să vèđ“ — adause Brunet — „să vèđ! Cutia acésta a cădut din dèrmătura zidului. Și e grea, bat'o s'o bată. Dar ia s'o deschidem, să-î luăm capacul.“

Ei deschiseră cutia și când se uitară înlăuntru, rëmăseră ca detunați. Priviaú unul la altul ca muți și priviaú apoi éráși în cutiă, dar de vorbit nu puteau vorbi.

Limba i se deslegă mai întâiú lui Brunet. El dîse cătră nevasta sa:

„Étă Capul Bunei Speranțe! . . . În acéstă cutiă sunt giuvaere, — tot petri scumpe, — ba chiar și un diamant! . . . Ferice de noi nevastă, ferice de noi!“

„Să mulțămim lui Dumneđeu, că ți-a dat ideia de te-ai îmbetat. Fără beția ta mai trăgeam noi la sérăciă, pe cât am tras.“ — Dîse nevasta săltând de bucuriă.

„Ba, să mulțămim lui Dumneđeu, că a venit baronesa rusă la Brusela. De nu era ea, đeu că nu m'aș fi îmbetat“ — adause burgezul estasiat.

Fericiții soți începură a scóte giuvaerele din cutiă, după ce încuiaseră firesce ușa camerei. Eraú multe și scumpe. Pe fundul cutiei găsiră o hărtiă scrisă. Brunet o luă, o desfăcu și o ceti silabisând. Acéstă hărtiă conținea testamentul unei femeí bétrâne, care murise de mult. Ea fusese când-va stăpána casei și ne avénd moștenitori, lăsă cu limbă de mórte, ca tóte proprietățile ei nemișcátóre, precum și alte realități, să fiă vèndute în folosul unor institute filantropice. Pentru cutia cu giuvaerele ea făcuse testament deosebit și anume pe acela, care ajunsese acum în mâinile burgezului Brunet. Și în testament se dîcea lámurit:

— Testez giuvaerele mele acelei persóne, care va avea noroc, să le găséscă! . . .

Norocul a fost a lui Brunet.

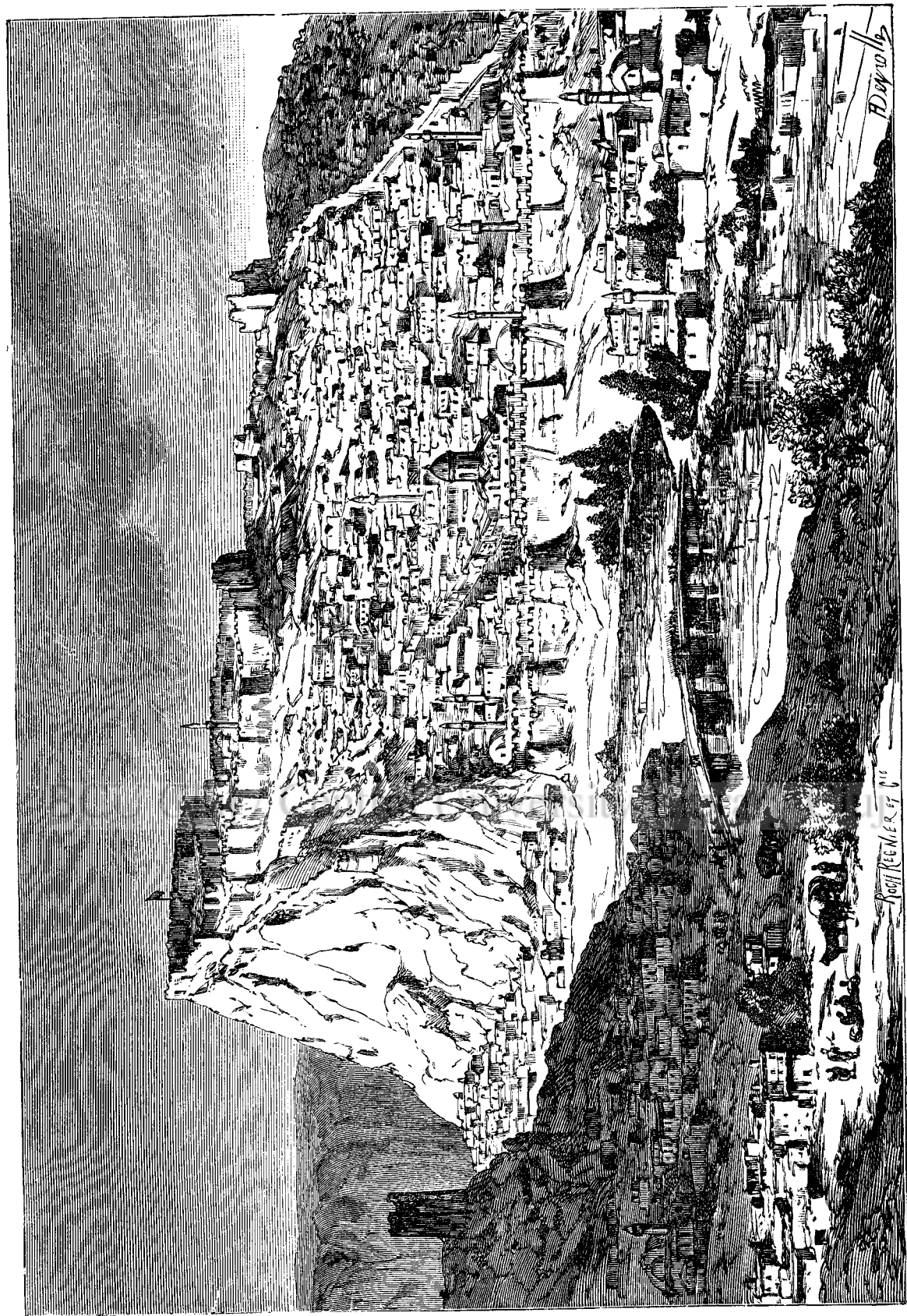
* * *

Higienă.

II. Vèrsatul (variola).

Unul din cei mai cunoscuți și mai vechi morbi contagioși și epidemici este vèrsatul séu variola, cum îi dîc medicii.

„Morbul vèrsatului a fost cunoscut și popórelor celor mai vechi: După opurile unor medici englezí, vèrsatul încă pe la anul 544 înainte de Christos a bántuit China și Hindostanul și cu 20 de ani mai târđiú, Arabia. Înse

Orasul și fortareța Cars. (Pag. 176.)

cele dintăiū descrieri ale morbului de vërsat, din care eșirea lui la ivelă se pôte deduce cu siguranță, provin din Arabia, în care țeră variola a grasat deja pe la 910 (?) înainte de Christos. După timpul acesta morbul a devenit de comun cunoscut, dară nu s'a mai ivit decât numai prin singuratică țeri și ținuturi, de ore-ce neînsemnata comunicațiune dintre popóre împiedeca mult lățirea contagiului. Timpul cruciatelor, adecă intervalul dela al 11-ea până la al 13-ea secol, a fost epoca aceea, care a contribuit mai mult la lățirea morbului de vërsat și care l'a adus din Orient în Occident. În Germania cea dintăiū aparițiune a vërsatului s'a constatat pe la anul 1493, când a fost adus din Țerile-de-jos. De aci înainte vërsatul s'a lățit răpede atât în Europa, cât și în America, reclamând milióne de victime. Cu deosebire găsim epidemii de variolă în Șvedia pe la anul 1578, în Holanda pe la 1565, în Italia pe la 1551, în Mexico pe la 1520, în Danimarca pe le 1671, în Islanda pe la 1707, precum și în mai multe alte țeri. Numai invențiunea altoirei cu vaccină, făcută de vestitul medic englez Dr. Jenner în anul 1798 a mai pus o stavilă simțită nimicitorului efect al acestei epidemii perniciose, astfel, că de atunci încóce morbul a mai scăđut la număr și a mai perdut mult din violință.¹⁾

Vërsatul e de trei feluri și anume: 1. adevëratul vërsat, vërsatul cel mare, cum am putea dice, (*variola vera*); 2. *varioloidea* s'eu vërsatul modificat și 3. vërsatul de vënt (*varicella*).

Despre cel dintăiū vom vorbi pe larg în acest articol; érá despre celelalte dóue feluri preitem următoarele după d-nul Dr. Anast. Fëtu:

Un individ, care a zăcut de vërsatul firesc, nu mai este în stare a contracta din nou acest morb, ci numai o varietate s'eu modifițațiune a lui, care se numesce *varioloidea*. Acésta este numai forma, sub care se arată contagiul variolic, când el se desvoltase deja la unii indiviđi, fără ca acestia să fiă perdut cu totul aptitudinea de-a contracta vërsatul firesc. Caracterele generale și distictive ale *varioloidei* sunt: lipsa de friguri secundare, usucarea mai răpede a pustulelor (*bubelor*), și aspectul pielei după căderea cojilor. La *varioloidea* în locul urmelor adâncate ale variolei, se arată nisce rădicături țuguiete pe punctele ocupate de buburuđi; dar aceste semne dispar cu timpul de tot și nimic nu ne mai amintesce, că respectivul individ a fost vre-odată de *varioloidea*.

Varicella e un fel de friguri eruptive contagióse, însoțit de eșirea pe piele a unor beșicuțe seróse, care se usucă a patra s'eu a cincia đi dela formarea lor. *Varicella* nu este o modifițațiune a variolei ca *varioloidea*, ci este un morb special; ea lovesce mai vërtos pe prunciū frageđi, cruță pe tinerii adulți și pe copiii de curënd vaccinați. *Varicella* se ivesce mai mult sporadică, decât epidemică²⁾.

În timpurile mai recente s'a dat din mai multe părți cu părerea, că *varioloidea* și *varicella* nu provin din acelaș contagiū cu variola. Acésta părere a fost combătută cu succes de D-nu Hebra din Viena, care dovedesce contrariul. Pentru laici constatarea D-lui Hebra e de mare însemnătate, că -ci ómenii deprindëndu-se a considera va-

rioloidea și *varicella* ca fiind cu totul deosebite de vërsatul propriū đis, nu mai credeau, că altoirea cu vaccină putea să ajute în contra lor. Adevërul e, că vërsatul modificat și vërsatul de vënt provin tot dintr'un contagiu cu variola; ele nu sunt decât nisce forme mai blânde și mai ușóre ale acesteia.

Adevëratul vërsat, *variola vera*. Prin variolă înțelegem acel morb contagios și acut, însoțit de friguri, care se distinge prin eșirea pe suprafața pielei a unor pustule, nodulețe s'eu beșicuțe¹⁾. Aceste beșicuțe s'eu nodulețe Româniū în multe ținuturi le numesce *bube*; de aci și numirea vulgară de *bubat*, ce se dá pe alocuria variolei.

Simptomele vërsatului sunt mai vërtos cele următoare: Indisposițiune și voiă rea, simțibilitate încontra frigului, oboselă, nelinisce, lipsă de somn și de apetit, durere de cap și de șele, apoi amețelă. La acestea se mai adauge: sporirea frigurilor, gréța și vërsătura. Aceste semne nu ne mai lasă nici o îndoielă despre apropierea morbului mai vërtos atunci, când individul, la care se arată, n'a zăcut încă de vërsat s'eu n'a fost vaccinat și se află, peste acestea, în anii tineretii.

Înainte de a se ivi morbul, fitorul pațient se află în așa numitul stadiū de încubațiune. În restimpul acestui stadiū, care duréză de ordinar 8 până 9 đile, deși une ori se pôte prelungi și până la 20 de đile, contagiul stă ascuns în trup, fără ca să se manifesteze prin vre-un semn de bólă; am putea dice, că veninul variolei dórme cât-va timp în organismul omului, adecă din momentul infecțiunei până la isbucnirea morbului. Stadiul încubațiunei nu se caracteriséză prin nici un fel de suferințe.

În decursul morbului distingem alte patru stadiu.

Stadiul prim e acela al simptomelor, de care am vorbit mai sus; el duréză dela 2 până la 5 đile. Frigurile devin tot mai înverșunate și bolnavul e afectat de-o eesudațiune particulară.

Al dóuilea stadiū se numesce al erupțiunei. Pe suprafața pielei, mai întâi pe obraz, se ivesc pustule, adecă nisce pete roșii de mărimea linților. Erupțiunea lor e însoțită de friguri violente. De pe obraz pustulele se întind, se varsă peste tot trupul și peste curënd se prefac în nodulețe roșii-închise. După ce eșirea *bubelor* s'a terminat pe deplin, frigurile încep a mai slăbi și bolnavul întră în

Stadiul al treilea. Beșicuțele produc un miros particular și iaū forma de semi-glob, ajungënd până la mărimea bóbelor de mazere; ele sunt încungiurate de nisce cercăne mai întunecate. Acest stadiū e înpreunat de cele mai multe ori cu diferite aparițiuni, precum sunt bună-órá, aprinderile la ochi, afecțiuni pe pelița mucósă, în gură, în înghițóre, în nas, în gâtlegiū, în stomac și în mațe, aprinderi în canalul aerian și în plămâni ect. După alte câte-va đile, de ordinar în điuva a noua, frigurile reapar mai îndërtaice; conținutul pustulelor se schimbă în puroiū. Bolnavul simte dureri acute și usturime. Pustulele devin apoi globóse s'eu rotunde, se arată mai întâiū galbine, dar cu cât sécă puroiul, cu atât mai mult își schimbă și ele colórea, facëndu-se cenușie, apoi negre²⁾.

Al patruilea stadiū se anunță prin încetarea fri-

¹⁾ Dr. R. Coën, în broșura despre bólele contagióse, Viena, Pesta, Lipsca 1877.

²⁾ Dr. Anast. Fëtu, Man. de Med. pract. popor. Iași 1871.

¹⁾ Dr. Coën. loc., cit.

²⁾ A Froelich, Naturala conservațiune și restaurațiune a sână-tății. Berlin 1871.

gurilor. Bolnavii se simt bine, recăstigă somnul și apetitul și nu se mai vaită de nimic. „Uscarea pustulelor“ — dice D-nul Dr. Fētu — „se face pe loc; însă mai des pustulele rumpându-se desértă din ele lichidul, ce conține; materia acésta uscându-se forméză nisce cojițe brune (negriciose) séu gălbie, de grosime diferită; cojile, care la început erau adherinte, se deslipesc de pele și cad dela a cincî-spră-decea până la a dóue-đeci-și-cincia și; în timpul rumperii lor, pustulele respândesc un miros particular și displăcut. Desicațiunea (cojirea) începe la față și apoi se întinde la trunchi și n urmă la extremități. Sub cójele vërsatului se forméză nisce ulceratiuni de-o adâncime diferită, care tãmãduindu-se la unii lasă nisce puncturi roșii și trecétore, érá la alții rãmân nisce semne statornice și adâncate. În timpul desicațiunei pustulelor dispãre înflătura feței și a membrelor.“

Mai e de observat, că în tot decursul morbului bolnavii cad în deliri și aiuréză neconținut.

Vërsatul nu ni se înfățișéză tot deuna așa, cum l'am descris în cele premergétore; el presintă multe anomalii și complicațiuni din cele mai grave. Alți morbi se dezvoltă de-o dată și alătura cu dënsul, amerințând și mai mult pe pațiënți și făcându-le vindecarea mai anevoiósă.

Vërsatul e un morb fórte periculos și mortalitatea, ce cășunéză, e considerabilă. Mărimea pericolului depinde mai vërtos dela mulțimea pustulelor: cu cât acestea sunt mai număróse, cu atât și suferințele sunt mai amerințátore pentru vieță. S'a dovedit prin date statistice, că mortalitatea e cu mult mai mare între indiviđii nevaccinați, decât între cei vaccinați. Dară și cualitatea pustulelor influințéză uneori în defavorul bolnavilor; când ele se arată împlete séu cel puțin amestecate cu sânge, atunci cu anevoiă mai póte fi vorba de scăpare. Etatea bolnavului e o altă împrejurare, de care atárnă gradul mai înalt séu mai mic de mortalitate. Cu cât cine-va e mai tiner, cu atât e mai espus pericolului. Pruncii mor mai des, decât cei adulți. Femeile în vërstă încă par a sucumbe morbului mai curënd, decât bărbații, cu deosebire când ele sunt împovërate séu lëhuse.

În ceea ce privesce tratamentul celor de vërsat, unii îl reclamă numai din partea artei medicali prin întervenirea personală a doctorului, alții recomandă numai remedie naturală. Étá cum se exprimă A. Frölich:

„În primul stadiu, pe lângă o dietă neîntëritátore, se recomandă frecările séu băile mai mici, clistirile, compresele recoritóre și învëliturile ude.“

„Căldura umedă prin miđlocirea învëliturilor ude trebuie aplicată până la completa vindecare a variolei. Prin acest tratament ea se vindecă adeseori în nóue zile, fără ca să rãmână măcar o urmă.“

Noi nu cutezãm atribui togmai atãta putere de vindecare remediilor naturali; cu tóte acestea suntem convinși, că ele merită a fi preferite unor miđloce, cum ar fi d. e. alifile, vesicatoriele, aluatul de muștar s. a. Tóte acestea contribuiesc și mai mult la inflamațiunea pielei.

De altfel încontra vërsatului de ce să și bem lécuri? El trebuie să trecă prin cele patru stadiu, arëtate mai sus, și lécurile n'ar putea să aibă alt scop, decât de-a înlesni încât-va pațiëntului suportarea durerilor.

Sunt însă alte miđloce, care cu adevërat pot să micșoreze pericolul variolei. Medicii recomandă cu deosebire

bire băile calde și anume începënd deja din a un-spră-decea și a morbului. Băile pe de o parte aduc bolnavilor multă alinare, pe de altă parte ele móie pustulele și sporesc desértarea conținutului lor. Prin acésta se împiedecă multe complicațiuni, care s'ar putea nasce din amestecarea puróielor cu sângele. Medicul are să indice însuși gradul temperaturii, precum și numărul băilor.

Locuințele, în care zac bolnavii de vërsat, trebuiesc neconținut aerisate și provëdute c'o căldură mediocră. Să nu vë temeți, ne đic medicii, că bolnavul ar putea să-și atragă rēceli cu privilegiul aerisării! Cu cât morbul devine mai acut, cu atât bolnavul are mai multă nevoiă de aer prospët și recoritor. Asemenea se vor schimba mereu și rufele pațiëntului și albiturile din așternut, pentru ca trupul să fiă ținut în cea mai mare curățeniă.

Dieta constituie al treilea punct principal în tratamentul variolei. Bolnavului să nu i-se opréscă beuturile mai puțin calde, ba nici chiar cele reci, Dincontră să i-se dea, cât poftesce. Măncare încă să i-se dea îndată ce-i revine apetitul; mai de recomandat e laptele, supa de carne, precum și alte alimente nutritóre, care se mistuesc ușor. E de observat, că cei bolnavi de varicella încep să mănânce după patru zile, érá cei de variolă de ordinar după 12. În ori ce cas, apetitul trebuie considerat ca semn de rensănătoșare.

Reconvalescentul își continuă băile mai ales în stadiul al patruelei; după ce pustulele au dispãrut, rensănătoșatul mai face o baie pentru definitiva curățire.

Ciupiturele, ce rãmân pe obraz în urma variolei, supără fórte mult pe tóte pesónele, care au fost de vërsat. Și într'adevër cui i-ar și plăcea să rãmână cu fața stricată? De aceea ómenii își ia adeseori refugiul la tot felul de emplastre și de alifii, spre a-și pune la loc forma normală a feței. Dar numai o alifia simplă ar putea să ajute, precum și aplicarea pe față a șioricului de slanină.

Afară de ciupiturele pielei variola mai aduce cu sine și alte inconveniente. Mulți ómenii rãmân fără pë și fără unghii, uneori pe tótă vieța.

În ceea ce privesc tratamentul varioloidei și al varicellei, el e cu mult mai lesne de practicat.

Medicii ne vor indica miđloce sigure, spre a combate cu succes acesti doi morbi, cari nu trebuie să ne împle cu prea multă grijă.

Să ne întrebãm acum: în ce mod s'ar putea preveni variola, și ce precauțiuni trebuiesc luate încontra ei?

Înțelege ori și cine, că mai întâiu de tóte avem să ne ferim de a veni în atingere cu bolnavii de vërsat. Aici, ca și în casuri de diferită, regula e, ca cei bolnavi să fiă cu totul separați de cătră cei sănătoși. Chiar și după însănătoșare fostul pațiënt să nu caute a se însoți cu alți ómenii decât mai târziu, la dóue săptămâni, bună órá. Capii familiilor, adecă tatăl séu mama, să țină samă de acésta!

Dintre tóte precauțiunile, ce se pot lua spre a preveni vërsatul, cea mai recunoscută și pretutindinea adoptată, este altoirea cu vaccină séu vaccinarea. Unii sunt contrari acestei operațiuni și-și denégă ori-ce influință binefăcétore. Ba alții o condamnă cu totul. „Altoirea cu vaccină“ — dice un autor german — „nu numai se pare a fi de prisos, dar trebuie cosiderată chiar ca un delict încontra legilor naturei. Și acésta cu atât mai vërtos, că-cî

prin altoirea unui puroi, scos din sânge de animal său de om, ... se propagă semințele a tot felul de morbi, care contribuiesc în mod considerabil la degenerarea nemului omenesc.“

Ei, dar statisticile medicale vorbesc cu totul altfel. Ele ne spun că, în casuri de epidemii de variolă, dintre persoanele nevaccinate mor câte 33 la sută, erau dintre cele vaccinate numai câte 12. Proportionea e destul de elocventă, pentru a ne face să înțelegem totă însemnătatea vaccinării. Ea nu înlătură morbul, ori mai bine, contagiul variolei, însă micșorează mortalitatea. Acesta e o mare mângâiere în lipsa unor prospecte și mai mângâioase.

Lucrul cu vaccina și cu vaccinațiunea stă astfel :

Pe țitele vacilor (lat. vaccae) se ivesc nise pustule, care sémână cu acelea, pe care vërsatul le produce la oameni; fluidul conținut în ele, adică vaccinul, altoindu-se la oameni produce o afecțiune pustulosă, numită vaccină și acesta are proprietatea de-a împiedeca dezvoltarea variolei în trupul omenesc. Descoperitorul vaccinului a fost doctorul Jenner (1778).

Vaccina se ia său nemișlocit dela vacă său mișlocit dela un om vaccinat; era operațiunea, prin care se altoiesce, e numită vaccinațiune său vaccinare. Medicul face mai multe împunsături cu o lancetă în partea superioară a brațului; vârful acestei lancete este muiat în limfa (fluidul) vaccinei, pe care o depune apoi în împunsăturile operate. Altoirea reușește mai bine la persoane tinere, decât la cele înaintate în vârstă; etatea cea mai potrivită pentru vaccinare, dic unii, că este dele 3 până la 9 ani. Dară și mai de mici se pot altoi copiii, precum se și întâmplă în zilele

nóstre; acesta nu pôte decât să le folosescă, mai ales decât s'ar ivi mai de timpuriu morbul de variolă. Se crede, că timpul anului cel mai potrivit pentru vaccinațiune este primăvara; unii însă susțin, că credința acesta e o credință deșertă, că vaccinarea se pôte face cu acelaș succes în ori-ce alt timp al anului.

Dela altoire până la ivirea primelor simptome, care anunță rezultatul ei, trec de ordinar trei zile. În timpul acesta pielea, în care s'a introdus vaccina, nu arată nici o schimbare. În ziua a patra pielea de pe de-asupra se rădăcă în forma unui mic noduleț; după o zi său două acest noduleț se preface într'o beșicuță și conține nise fluid; până la a opta zi beșicuța se mai mărește și se dezvoltă pe deplin; împrejurul pustulei (beșicuței) vedem un cercăn roșu; dela a noua până la a două-sprădecea zi puroiul din pustulă ni se arată cu coloră galbină. D'aci înainte pustula începe a se usuca și procesul altoirei se termină până în două-deci-și-una de zile.

E de observat, că vaccina nu se prinde în toate împunsăturile, unde a fost introdusă. Dar totmai pentru aceea se fac mai multe împunsături.

Prejudețele încontra vaccinării sunt încă numeroase atât la poporul țeran, cât și prin clasele inteligente. Ele însă trebuie să dispară cu totul, că-că nu au nici o rațiune de-a fi. De altfel în unele staturi europene vaccinare copiii e supraveghiată și controlată prin autoritățile administrative.

Acestă măsură ni se pare foarte înțeleptă. Simțământul libertății individuale n'are drept a se revolta încontra ei.

Schitul Ialomita.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Realitate, fantasiă și încă ceva,

de Theochar Alexi.

Reproducțiunea interzisă.

(Fine.)

— Mai nainte de-a intra, să vedem, decât dorme Englezul, — duse Martin sgarbind încetinel la ușă, și ținând lumina pe din dërêt, la spatele sale.

— Nu răspunde . . . dorme, de bună sama dorme, — șopti bătrâna.

— Bate încă o dată, — morăi Juan Roa.

De astă dată Martin bātu decis în ușă.

— „Sennor Caballero“ — duse el, — a sosit amicul D-vóstre și cere să vë vorbescă.

Nu dădui nici un respuns.

El puse mâna pe clénță, însă până a deschide el ușa, îi trâmisei prin scândură un glonț în cap, care-l trânti mort la pământ; a doua lovitură de pușcă nimeri pe chelnerul, care fu atins în pept.

Rëmaseră încă Juan Roa, femeia Secco, și blăstămatul de Pedrillo.

Sării iute la o parte, că-că Juan Roa turbat lovise cu piciorul în ușă, care ne opunënd nici o resistință, făcu pe tilharul a-și perde cumpetul. Eü, folosindu-më de acel moment, unde Juan Roa se silia a redobëndi echilibrul, îl înbrâncii, încât cădu la pământ, ér tot odată printr'o lovitură de pumnal întinsei gios și pe hîrca bătrâna.

Juan Roa nu era mort, ba nici rănit; el trase, culcat cum era, cu pistolul în mine, fără a më nimeri.

Desperațiunea îmi îndeci puterile; aruncându-më pe Roa, isbutii a-l răni cu pumnalul, încât rëmase fără mișcare.

Pedrillo, vëdënd acestea, stātu ver o câte-va momente încremenit de spaimă, dar presimțind că va sosi și rëndul lui, o luă la picior. Eü më răpedii după dënsul, că-că mă temeam, că va alarma pe soții lui Roa și-i va smuci după mine. Pedrillo fugia însă mai iute decât mine, și mai că mi-ar fi scăpat, decât ar fi luat calea obicinuită; dar pentru a-mi apuca înainte și mai sigur, el nu fugi pe scară în gios, ci sări pe o feréstră și-și frânse piciorul. Acum nu mai aveam de lipsă a sări după el, precum îmi propusesem, că-că el nu se mai putu scula și-mi cădu în mâni.

Cu totă ura mea nu-i făcui nici un rëu, că-că aveam trebuință de el, pëntru ca să-mi arete drumul spre Malaga.

Nici nu më mai întorsei din curte, ci pornii, condus de Pedrillo, care mă preceda, vätându-se. Cu chiü eu vai ajunserăm până la un loc, de unde se videa Malaga, și de unde nu më mai putui rëtăci.

Lăsând pe Pedrillo în cale, îmi continuaî singur drumul.

Pe la zori sosii mai mult mort decât viü în oraș, unde făcui îndată arătare la autorități despre evenimentele noptii.

Decă Juan Roa murise în adevër, nu sciü, nici ce-l

mai ajunse pe hoțul de Pedrillo, că-cî încă a două și părăsii Spania și până astăzi nici că am mai vorbit despre aceste întâmplări. —

Și încălcați pe o șea, și vă spusei așa.

Toți mă ascultaseră în cea mai deplină tăcere, eram data după ce se isprăvi povestea mea, ne scularăm, ne gătirăm și ne puserăm călari, că-cî Românul nostru de mult începuse să se arete impacient de zăbava noastră afară din cale de lungă.

Narațiunea mea făcuse o mare impresiune asupra tovaroșilor mei, precum puteam vedea din conversațiunea, pe care o avurăm de aici înainte.

Ba deșu, — dîse unul dintre noi, — ai avut totă dreptatea! povestea, pe care începuse a ne-o spune ciobanul a putut prea bine a-ți reaminti această aventură spaniolă.

— Cum așa — întrebă altul.

— Êtă așa, — răspuse cel dintâiu, — ce! voi nu găsiți o mare asemenare între personajele din aventura spaniolă, și între prietini nostri din această pădure. Ciobanii sunt asemenea contrabandiștilor, adică sunt tovaroși de hoți. Baciul este căpitanul lor. Nu ai vădut cu ce sfielă l'au întâmpinat, cum s'au sculat toți de o dată, când apăru, și cum plecară ăr toți împreună?

— Trénca, flénca. Vorbesce Niță cu tată-său prin întunerice, — adause celalalt cu ton batjocoritor.

— Credeți-mă, — continuă fricosul, — toate se potrivesc prea bine. Numai una este deosebirea.

În Spania se petrecură acele jafuri și omoruri într'un han, într'o „posadă,” cum-i dîce pe acolo, ăr aici de bună sama se vor fi petrecînd în schit. Călugării de pe acolo vor fi, cred eu, gazde de hoți.

Unii riseră, ăr alții deveniră serioși auzînd aceste cuvinte de frige-linte. Cu încetul, cu încetul, ne puserăm toți pe gânduri.

Drept să vă spun, și mie-mi intrase puțină frică în sîn. Unul din ciobani mă recunoscuse de zaraf, pe semne mă văduse ver o dată prin ver o zarafiă din Brașov.

Cu una, cu alta ne apropiarăm de schit.

Sciți Domniavóstră ce va să dîcă un schit?

Nu vă întreb pe Domniavóstră domnilor Bucuresceni și dómnelor Bucurescene; D-vóstră trebuie să sciți, că-cî aveți în dosul cismegiului un „schit” faimos, alături cu cornăria și mai faimosă, adică „schitul Măgureni.” Întreb însă pe cei mulți cetitori, cari nu sunt Bucuresceni, că-cî ei nu vor sci, și vor aștepta o esplicare, o definițiune, pe care trebuie să le-o rămân dator, fiind că nici eu însu-mi nu cunosc etimologia cuvîntului. Atât însă veți fi înțeleș cu toți din cursul acestei istorii veritabile, că „schitul” trebuie să fiă o mănăstire de călugări, și bucurescenii vă vor spune, că un „schit” este cu mult mai mic, decât o mănăstire.

Schitul Ialomîța este situat într'o pozițiune foarte romantică și pitorescă, care deși nu sémînă cu locurile descrise de oficerul englez, totuși intrumescă atâtea frumșeți în sine, încât merită, ca să ne oprim pentru a o contempla puțin.

Representați-vă, iubiiților cetitori și amabilelor cetitoare, o pajiste cu erbă verde frumósă, împresurată de stânci maiestuóse, cu formațiuni bizare. Aici veți o petró în forma unei babe gigantice, acolo un călăreț viteaz, dîncolo un urs, dîncóce un cioban cu turma de oi, și alte multe, câte-și închipuesce fantasia agitată și frământată.

Calea te duce drept cătră una din aceste stânci, și în uimire cauți poteca, care să te scótă la locul destinațiunei.

Toți, căți au mai fost pe aici, îți spun, că nu mai suntem departe de țelul nostru, și cu toate acestea nu zăresci încă nici cea mai mică urmă a schitului.

În vîrfurile stîncei nu póte fi, nici în dosul ei, acésta o veți prea bine și nu te poți înșela în acésta privință.

Încet, încet, te apropii de stîncă, și acum veți, că poteca se urcă țepiș în sus, și de o dată te affi în altă poiană, mai mică de cât cea dintâiu, însă mai înalt situată și împresurată de stânci și mai bizare și mai dese. Aici începi a videa urme de om. Una, că cărarea, deși îngustă și cu greu practicabilă, este totuși mai bătută, alta însă, că vîrfurile stîncelor sunt ornate cu cruci de lemn, mândre semne ale curagiului călugăresc, care se urcă acolo, pe acele vîrfuri primejdióse, înfruntând de deșe, ba de sute de ori mórtea, numai și numai, pentru a arăta puținilor călători, cari trec pe acolo, ce póte un om sprinten și voinic.

Schitul însă tot nu este vizibil. De o dată, la ultima, dar cea mai aspră cotitură, veți de o parte în fundul abisului, un riú vesel spumegând, ale cărui valuri se bat necontentit de rădăcina stîncelor și trec sárînd peste fărîmăturile de petró, pe care în vecinica lor luptă, le-au frânt din munții învecinați, și le-au aședat acolo în albia rîului, de unde, cu timpul le vor duce, cine scie unde, — pe de o parte veți, cum am dîs, rîul Ialomîța, pe cealaltă parte însă în munte și se presintă o peșteră mare, atît de mare, încât mâna omenescă a putut clădi într'ensă un edificiu, coprinđend ver o șese încăperi și încă pe lângă acest edificiu mai în fundul peșterii: o bisericuță de lemn. Acésta este schitul Ialomîța. Bisericuța însă nu o veți până ce nu intri în peșteră, că-cî este în dosul edificiului.

Descălicarăm în préjma acestei clădiri, care coprindea chiliile călugărilor împreună cu bucătăria lor. Pivnița nu există, ceea ce ne întăria în opiniunea noastră, că acest schit este destinat pentru a penitenția pe călugării reütăcioși.

Un frate desculț, îmbrăcat într'o rasă sdrențărósă și murdară, ne întâmpină și ne duse mai întăiu în chilia destinată pentru poposirea călătorilor.

Acésta chilia își aducea tare cu odăile de óspeți de prin cărcimile de-a lungul Prahovei. N'avea alt mobilă, decât o singură masă, și două paturi — lavițe late, pe care drept așternut era întins câte un braț, două de fên prospăt.

Aședînd bagagiul nostru în acea chilia, merserăm să videm pescera. Călugărul aprinse un muc de lumînare, séu mai bine dîs, de făclia de cêră și ne conduse încetinel. Făclia fiind tare suptire, cu muc gros și amestecată cu multă reșină, mai mult fumega decât lumina și prin urmare nu împrăstia decât puțină lumină, astfel încât nu videam, unde să punem piciorul. Înaintarăm cu mare greú, că-cî trebuia să fim cu băgare de samă, ca să nu dăm în pèrèul, care curgea prin mijlocul pescerei, venind din fundul ei și dispărènd, spre mirarea noastră, tot în interiorul peșterei, aprópe de gura ei, cam pe la bisericuță.

Frumușel, frumușel ajunserăm până la un punct, unde peștera deveni atît de îngustă, încât ar fi trebuit să ne punem pe brânci, ca să mergem mai departe. Aici ne oprirăm și ascultarăm cum cloctia și vijăia pèrèul în cealalta despărțitura a peșterei.

Desculțul ne spuse aici, că odinioară un călător s'ar fi vîrît prin acea îngustătură și ar fi mers încă mult timp înainte, fără a da de fundul peșterei, dar apoi s'ar fi întors de tîmă, că nu-î va ajunge făclia pentru a-î lumina înapoi.

Unul dintre noi îl întrebă, decă nu s'ar fi găsit nimic în cealaltă parte a peșterei. Desculțul respunse, după cum ni se păru, cam cu sfîlă: alt nimic decît nisece oseminte.

Un ore-care respect, ca să nu ăicem o ore-care tîmă, ne opri de-a trata acéstă cestiune mai departe, înformîndu-ne asupra naturei acestor oseminte. Ne hotărîrăm mai bine a ne întorče éráși la lumina ăilei.

Desculțatul nu era unicul locuitor al schitului, mai erau două călugări, dintre cari unul egumen, é celalalt simplu monac. Egumenul era dus, numai sciú unde, é monacul trebuia să se întorče îndată din pădure, unde se dusesese pentru a culege bureți.

Ne arangiarăm în chiliă cît se putu de bine. Aceia dintre noi, cari aduseră arme de foc cu sine, și-le puseră încercate gata la îndemână. Eú, după obiceiul meu afurisit, nu aveam nici o armă, pentru tot casul îmi pusei toporul Romînului nostru lângă mine în pat.

Eram tare ostenit. Lungindu-mé pe stratul de fên încercai a adormi, cu tóte că tovaroși mei, încă nu se gândiaú la somn, ci conversaú, ferbeau ceaiú, mâncaú și în fine își căutaú de ale lor.

Încă nu apucasem să adorm, când se deschise de o dată ușa, dând intrare unui călugăr de o înfătoșare ceva mai omenósă decît aceea a desculțului.

Monacul era puțin cu chef, că-cî, spre mirarea nós-tră, întră cu un ison, tropăind din picioare de cîte ori întindea unuia dintre noi mâna sa de bună venire.

Dar vedénd armele de foc, par' că se trezi și prima lui vorbă fu întrebarea, decă armele erau încercate cu glónte, é prima lui acțiune fu, de-a numera focurile.

Vedénd acéstă, simțirăm ca un junghiú la inimă.

Putin mai tărđiú își luă sama și ne întrebă de rachiú și de rom.

Din nefericire nu aveam nici una nici alta, consumaserăm noi înșine tot ce avusem. Dar îi dădurăm din spiritul de fert, că-cî vinul nostru i se păru prea slab.

Monacul se puse la vorbă cu tovaroși mei. Nu sciú cît timp mai dură conversațiunea lor, că-cî eú adormisem.

Când mé trezii era linișce în chiliă. Nu se auđia decît resufletul uniform și regulat al tovaroșilor mei adormiți. De-odată mi se păru că auđ ceva înaintea ușei. Reținéndu-mi suflarea cu mare greú, ascultaí cu tótă atențiunea. Mi se păru, că auđ mai multe voci șoptind afară. Sculándu-mé încetinel de pe așternut, luaí toporul în mână și mé dusei frumușel la ușa. Pusei ochii la o crepătură. Luna lumina frumos, puteam videa mai ca și ăiua. Aspectul ce mi se presentă, mé înfiora.

Baciul din pădure, cei două călugări și ver o două ciobani stau împregiurul Romînului nostru, care de frică abia se mai putea ținea pe picioare.

Presimțirile nósre nu ne înșelaseră, vai de noi. —

Baciul togmai atuncî începuse a grăi, și cuvintele lui, pe care le auđiam și le înțelegeam încă prea bine, îmi închegară sângele prin vine.

— Spune ticălosule. — ăicea baciul, — un al doilea

Juan Roa, — spune, ori te curăț de pe fața pămîntului, spune, care este zaraful.

Întreba de mine, de mine afurisitul de el, și vai de peccatele mele. De bună samă credea, că sunt cel mai bogat dintre toți. Mințile începură a mi se încurca și cu tóte acestea tot înțelegeam ceea ce se vorbia.

Mé luară sudorile, dinții-mi clântăniaú în gură, eram aprópe să cad la pămînt.

— Sante Dumneđeule, sante părinte îndură-te de mine, — se văeta Romînul nostru, — îndură-te Măria Ta de mine și de biata mea borésă și de trei copilași ai mei, că-cî nu vé tainuesc nimic. Întrebați, și vé voiú spune tot ce sciú.

Haí, spune mai curénd, vorbă multă sêrăcia omului, — îi strigă ucigașul, — iute, care este zaraful?

Zaraful, — suspină Romînul, — nu sciú. Đeú nici că sciú, că este ver unul zaraf dintre ei, eú . . . .

— Nu minți mișelule — strigă tâlharul, — unul din fărtații nostri l'a recunoscut în pădure. Decă ar fi fărtațul Vasilie de față, decă n'ar avea de lucru în altă parte, nici că te-am mai întreba, ci de mult te-am fi dat la o parte, — și la aceste cuvinte tâlharul făcu un gest, care esprima în mod fórte caracteristic uciderea.

— Măria ta, — respunse Romînul nostru tremurând mai amar ca de friguri, — chiar decă m'ați sfășia în bucățele, nu aș putea să vé spun lucrul, de care mé întrebați. Voiesc dară . . . . aoleo, să . . . . ri . . . . iți! . . . .

Cum se mai descriú ceea ce urmă acum, și ce se întéplă cu sêrmaul Român.

Ceea ce pățise Englezul în istoria sa din Spania era îngrozitor, dar ceea ce suferii eú, o întrecea de sute și de mií de ori.

Englezul găsise pe amicul sêu gata omorit în posadă, sub pat, eú însă avui cruntul spectacol de a videa, cum toți tâlharii se aruncară de o dată pe bietul Român și-l măcelăriră înaintea ochilor mei.

Închipuiți-vé pozițiunea mea, când vedúi sângele deplorabilei victime isbucnind de-odată din mai multe părți și roșind mânilé și fețele tâlharilor.

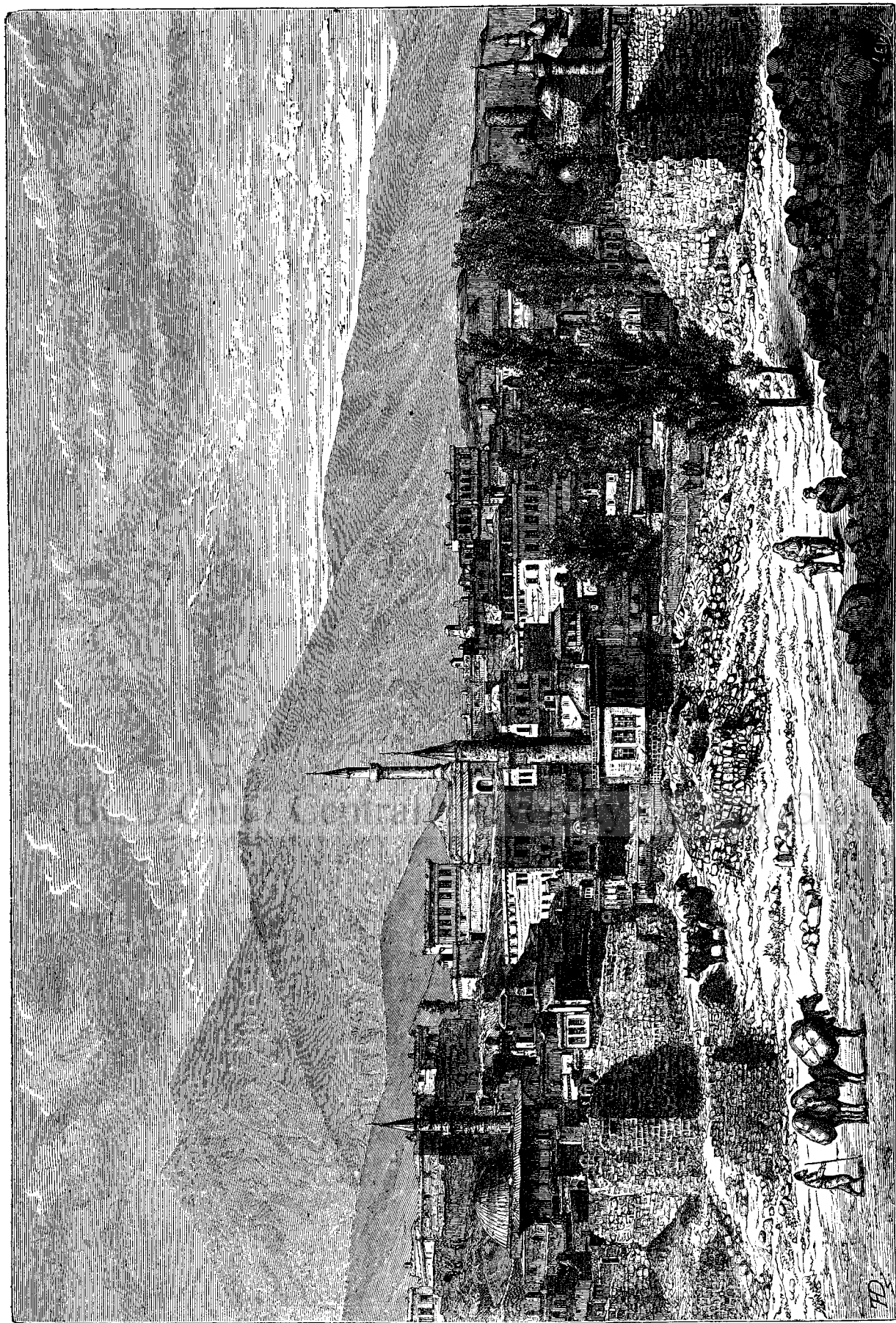
Nu, o asemenea cruđime, întrecénd ferocitatea fere-lor celor mai sêlbaticé, nu putea fi realitate. Era un vis îngrozitor și un vis nelogic, că-cî hoții aveaú trebuință de Romînul nostru, ne cum să-l fi sfășiat așa fără de veste.

Dar vai, în curénd înțelesei cauza acestei cruđimí. Apăruse ciobanul Vasilie, acela care în pădure voise a ne povesti despre călcarea hoților în schit. Zărindu-l baciul, de sigur nu mai află de cuviință de a cruța pe Romînul nostru și dădu semnalul măcelului.

Acum se hotărise cu mine, par că auđiam cîntându-mi-se: „vecinica pomenire.“ De frică incremenisem și nu mai puteam să mé mișce de la ușa. Astfel auđii mai departe conversațiunea sinistră.

— Éta-l pe Vasilie, — ăise călugărul arétând spre noul venit, — acum s'a sfêșit or ce îndoielă. Pe toți ceialalți îi omorím și oprim numai pe zaraful, pe care ni-l vor rêscompăra cu pungă plină de bani. Ba stați, și pe ceialalți trebuie să ni-î rêscompere. Zaraful va scrie și cătră rudele celorlalți. Noi vom primi, și vom opri banii, chiar decă s'ar întéplă, ca cei rêscompărați, să fi repausat până atuncî în Domnul, nu e așa?

— Ha, ha, aí tótă dreptatea, — ăise riđénd tâlharul de baciú, să-î omorím și să le vindem apoi pelea.

Erzerum. (Pag 176.)

Acastă parte a desbaterilor purtate dinaintea uşei, după care stam, mă reînsufleţi din nou. Fusese dar o frică desértă, încât mă privia pe mine personal. Hoţii aveau intenţiunea, a-mi lua numai punga, ér nu şi vieţa!

Tot e bine când omul are o poziţiune în lume. Éta că o respectă nu numai cei de prin oraşe, dar încă şi hoţii de prin codrii. Punga este amuletu cel mai preţios, cel mai sigur din lume. Tăria pungei învinge tóte.

Cam acestea erau reflexiunile, pe care le făceam acum. Ele îmi însuflară o marinositate rară. Me decisei a scăpa pe tovaroşii mei chiar în risicul vieţii mele.

Călugărul îşi urmă vorba:

Încet, încet şi cu băgare de samă; domnişorii sunt înarmaţi. Aú două puscii cu câte două ţevi şi două revolve cu câte şese repetiţii, face cu totul 16 focuri. Spă-rindu-i prea de vreme din somn ne póte merge réu. Lasă-ţi-mă pe mine. Voiú intra eú pe uşă, că-cí o pot deschide cu tóte că este încuiată, şi mă voiú încerca a le lua armele. Chiar dacă s'ar trezi ver unul, nu va strica nimic, că-cí eú m'aş preface, ca cum aş fi gonit de voi şi ca cum aş fi alergat la ajutorul lor. Tot-odată trebuie să ferim pe zarafu, să nu se vatem cum-va, că-cí atunci ni s'ar strica planul.

Par că-mi venia să-l sărut în gură pe drăguţul de călugăr! Cum se îngrijia de mine bunul părinte. Dar, să vedeţi numai, cum mă înşelăi.

— Dobitocia, — răcni tîlharul de hacú, — cu prostiile tale şi pe mine m'ai zăpăcit de tot. De ce să cruţăm togmai pe zarafu hain, adică numai el scie carte. Dór nu vom omori pe toţi! ér cel care va rămănea în vieţa, fiá zarafu, fiá altu, va serie pentru toţi ceialalţi şi éta tréba făcută după placul şi planul nostru.

Ceea ce ai dis despre arme, veđi asta-i cu drept. Întră tată în chiliă. Bagă de samă, fereşce-ţi pelea, fă-i să prăpădescă ver o câte-va glónţe.

Blăstematule şi afurisitul de hoţ, — înjuram în gân-

dul meu plin de un gróznic arţag, — ţie tot una-ţi este ori Stan, ori Vlad, când e vorba de omor.

Furia, ce mă cuprinse la această reflexiune, îmi îndecă puterile. — Dă! lovesce! — striga o voce în mine.

Şi în adevér ridicând toporul purtai o lovitură.

Trosc, plosc, hodoronc, tronc!

— Vaí de noi ce este, — strigară tovaroşii mei sărind din aşternut şi uitându-se la mine, cum mă rostogoliam pe gios şi mă luptam cu mâni şi cu picioare în contra mesei, care căduse pe mine.

— Ce să fiá? — Hoţi, hoţi, — răcni din tóte puterile mele.

— Unde, unde? ha, ha, ni se pare că ai visat! În adevér, scena teribilă, ce mi se părise că o pândesc prin crepătura uşei nu era decât vedenia fantasiei mele adormite, — era un vis.

Éta dar cum scăpai din această mare primejdiá, în care iubiţii cetitori, şi amabilele cetitoare, începuseră a mă compătimi.

Nu avui decât să es de sub masă, unde cădusem în agitaţiunea mea teribilă, şi să mă scol . . . . .

V'am spus de multe feluri, alegeţi acum care v' mai plăcut din tóte: realitatea escursiunii nóstre, séu fantasia din istoria spaniolă a Englezului, séu în fine acest din urmă ceva, adică visul meu fantastic.

Aici aş putea termina naraţiunea mea, că-cí nu mai păţirăm nimic remarcabil, dar tot trebuie să v' spun, că ne-am urcat în adevér pe acel vérf al Buceciului, ce-i dice „la om,” osteninnd în zadar, că-cí n'avurăm nici o privesc. Nuori groşi şi umeđi ne învăliră în tot timpul, cât furăm acolo.

Reînturnarea de pe Buceciú se sévărşi fără nici un incident.

Pe călugărul însé, — Onufriú îi era numele, — îl îndrăgirăm cu toţii.

Déca voiú avea régaz, şi déca mi se va permite, şi în fine déca aţi găsit plăcere cetind povestea mea de acum, v' voiú nara, de altă dată şi vieţa lui Onufriú.

V a r i e t ă ţ i .

Oraşul şi fortăreţa Cars. Oraşul Cars (veđi ilustr. pag 170) e situat în depărtare de 8 mile dela frontiera ruso-turcească în Asia-mică. El formézá adevérata cheiá pentru ocuparea Armeniei turcesci. În résboiul de faţă această localitate a fost cea mai importantă ca punct de apărare pentru Turci. La fortificarea acestui punct s'a lucrat în timp de 17 ani, cu tóte că el era destul de întărit încă în anul 1855. Cu puţin înainte de-a erumpe actualul résboiú, se rădicară numérose forturi până la distanţa de $\frac{3}{4}$ de oră dela oraş. Posiţiunea a mai fost apoi provédută cu redute de tot înaintate şi înarmate cu 48 de tunuri Krupp, cu 57 tunuri de altă construcţiune şi cu 11 bătării de câmp. Afară de redute se mai construiseră din partea Turcilor diferite şanţuri şi alte lucrări, care îngreuiáu apropierea inimicului. Centrul fortificaţiunilor îl formézá însuşi oraşul Cars. Citadela cea nouă, care a fost zidită pe ruinele unui castel din evul mediú, se rađimă cu soliditate pe un pisc înalt şi presintă trei etagie, precum şi trei bréne de baterii. La nord spre Alecsandropol se află un alt fort, care stă în legătură cu citadela; încă alte 5 forturi în diferite direcţiuni completezá colosalele întărituri ale Carsului. Fiá-care fort constiue de sine câte-o fortăreţa mai mică, dar provédută cu tóte cele necesare. În anul 1855 Carsul nu s'a putut lua de Ruşi, decât prin fóme. În anul acesta trupele generalului Loris-Melikoff, 30—35,000 la număr, ocupară grozavele fortificaţiuni ale Carsului după un atac de 12 ore, adecă dela 8 ore séra până la 8. diminéta. Atacul şi ocuparea fortăreţei s'a terminat în 18 Noembre st. n. a. c. Ruşií au pus mâna pe 300 de tunuri, au prins 10,000 de Turci şi pe 5,000 i-au omorít.

Erzerum. După căderea Carsului, Erzerum a devenit punctul

cel mai important al operaţiunilor militare ruso-turcesci din Asia. Ne grăbim deci a da publicului câte-va notiţe principale despre această localitate, care se vede înfăţişată în ilustraţiunea de pe pag 175. Erzerum e capitala Armeniei şi póte să aibă ca la 60,000 locuitori. Oraşul e situat pe un şes de acelaş nume. În dosul lui încep pótele unor munţi, cari ajung până la o înălţime de 8,500 urme. Erzerum e forte spaţios şi constă din fortăreţa şi din patru mahalale. Fortăreţa e situată mai spre apus pe o înălţime puţin considerabilă şi periferia ei e de o jumătate de oră. Un zid dublu şi un val forte larg o separă de două mahalale. Zidurile aú o înălţime de 25—30 de urme şi o grosime de 5 urme şi sunt apérate prin 62 de turnuri. Fortăreţa are 4 porţi. În partea apusénă a fortăreţei se află citadela, în forma unui cuadrat iregular. Acésta încă e încungiurată cu ziduri, are însé o singură intrare. În lăintrul ei se află un turn şi o altă clădire, care se foloseşte ca magazin de érbă. — Apărarea acestei localităţi reclamă cel puţin 150 de guri de foc şi 20,000 de ómeni. De altfel Erzerum séménă cu tóte cele-lalte oraşe turcesci: stradele sunt înguste, străbme şi murdare, deşí pardoséla nu lipsesce. Pretutindeni se întémpină ruinele unor mari edificii din alte timpuri!

Greşeli: În biografia lui Ioan Maiorescu din numărul 13 al „Albinei Carpaţilor” s'au străcurat câte-va greşeli, pe care ne grăbim ale îndrepta, după cum urmézá: Pag. 145, col. 2, réndul al 7-ea şi-al 8-a înloc de: „în convictul vienez dela Viena” să se cetéscă: „în convictul vienez dela S. Barbara.” — Pag. 145, col. 2, réndul al 11-ea din jos în sus înloc de *Murg* şi *Gemilie* să se cetéscă: „Murgu, Genilie.” — Pag. 146, col. 2, réndul al 6-ea în loc de *trămîtorii* cetesce: „trămîţetorii.”